kalmazottak és egyes fejlődő országokbeli vezetők között. A CBS TV-társaság „Sixty Minutes" című leleplező műsora szerint a kölcsönök nagy része a korrupt kormánytisztviselők, valamint a jól fizetett amerikai tanácsadók zsebébe vándorol. Ezért aztán a világbankbeli karrier nagymértékben függ az egyes országok kormányaival kiépített jó kapcsolatoktól. S mivel a bankosok az információikat csaknem kizárólag kormánykörökből szerzik, az összefonódás szinte tálcán kínálkozó lehetőség.

S Irwin még tovább megy: a Világbank és a hozzá kapcsolódó bankok szerinte arra használják fel a tagországok pénzét, hogy újabb, kedvező hiteleket szerezzenek a pénzpiacokon, majd újból „kikölcsönözzék" ezeket a hiteleket, magasabb kamatokkal a fejlődő országok számára. Az így szerzett évi egymilliárd dollár a bank „operációs tőkéje" az utóbbi öt évben.

„A Világbank egész működési rendszere áttekinthetetlen, éppen ezért pazarló" — állítja Irwin. Az információáramlás nem biztosított az egyes szintek között, és gyakorlatilag nincs kapcsolat a felső szintű vezetés és az alsóbb szintek között. Nehogy valós információkat kapjanak az „agytröszt" tagjai arról, hogy valójában mi folyik az illető országokban! A belső banki viszonyokban ezért sokkal inkább a személyi kapcsolatok, a lojalitás dominál, mint a valódi teljesítmény.

A kritika fogadtatása

A Világbankot eddig is érték támadások, de ez most valami más volt. A támadás ezúttal *belülről* érkezett, ráadásul egy feddhetetlennek tartott kiváló szakember részéről, aki még azt a luxust is megengedhette magának, hogy önként, dalolva hagyta ott a jól jövedelmező bankos állást, tehát szó sem lehetett sértődésről vagy „savanyú a szőlő"-reakcióról. Irwin vádjait óriási felháborodás, végeláthatatlan értekezletek és cáfolatok tömegei követték. Tim Cullen, a bank sajtófőnöke szerint Irwin „egy csomó dolgot összezavart, másokat túldimenzionált", de valójában nem tudta megcáfolni Irwin egyetlen állítását sem. Azt próbálta bizonygatni, hogy az említett „pazarló kiadások" elenyésző összegek a Világbank fejlődő országoknak juttatott kölcsöneihez képest. „Aki ismeri a bankot, nem kérdőjelezi meg az ott dolgozók professzionalitását, elkötelezettségét és erkölcsi tisztességét" — állította. A bankosok túlterhelt emberek, akiknek igenis szükségük van az utazások során biztosított kényelemre, hiszen hordozható kis számítógépeikkel útközben is dolgoznak. A bank szakemberei nem *akármilyen* emberek, szigorú válogatás után nyertek felvételt a bankba, ezért indokolt számukra a kiemelt fizetés és a kiemelt ellátás. „És ez a fizetés nem is annyira »kiemelt« — állította Cullen —, sőt, alacsonyabb a hasonló jellegű európai fizetéseknél: erre utal, hogy egyre nehezebb kvalifikált európai szakembereket kapni."

Mindettől függetlenül, néhány szervezeti dologban kétségkívül igaza van Irwinnek — ismerte el a banki vezetés —, de ezek a szervezeti kérdések éppen revízió alatt állnak, tehát nem egészen *fair* dolog éppen most kitálalni őket.

Irwin kritikája mindezzel együtt nem építő, hanem „romboló" — szögezte le a banki állásfoglalás. Mint az átkos szocializmus idejében, amikor a funkcionáriusok ugyancsak mindig tévedhetetlenül tudták, melyik kritika „építő" és melyik „romboló"...

Luxus és éhséglázadás

Decemberben a Wall Street Journal újabb botrányszagú támadást intézett ezúttal egy köztiszteletben álló, magas rangú banki személyiség ellen. A most 63 éves N. N.-t azzal gyanúsították, hogy „túlságosan jó viszonyban volt" az egyik afrikai ország kormányának korrupt tagjaival, amikor néhány esztendővel ezelőtt tanácsadóként dolgozott az említett országban. A cikkíró szerint a fent nevezett úriember egész életmódja fényűző, mindene a luxus és a kényelem. Éves jövedelme 119 ezer dollár, de egymilliót érő háza van Georgetownban, Washington „történelmi negyedében", kétmilliós farmja Olaszországban és egymillió dollár értékű luxusapartmanja egy másik európai országban. Barátai szerint, ha vásárol, nemigen mérlegel: rögtön húsz inget, hat pár cipőt vesz, és mindenből a legdrágábbat. A neves szakembernek a cikk szerint jelenleg egymillió dollár adóssága van, és rendkívül zavarosak az anyagi ügyei.

A cikk feltételezései szerint kapcsolatait az afrikai ország kormányával úgyszintén meghatározta „zűrös anyagi" helyzete. Olyannyira, hogy ebből a kapcsolatból nem kevés haszna származott. Az említett ország hosszú ideig élvezte a Világbank bizalmát, annak ellenére, hogy míg a kormánytisztviselők csakis Mercedesen jártak, luxusvillákat vettek Európában, gyerekeiket a legjobb magániskolába járatták, az országot éhséglázadások és infláció fenyegette.

A korrupt kormány napjai — állítólag — ma már meg vannak számlálva. Hát a szakértő úré? Ő természetesen tagad, és nevetséges koholmányoknak tartja a róla terjesztett mendemondákat. Neki van igaza. A „haladó hagyomány" azt mutatja, hogy kormányok jönnek, kormányok mennek, a világbanki tisztviselők zavartalanul folytatják világmegváltó tevékenységüket. Legfeljebb egy másik országban.

BONIFERT MÁRIA

TÖRTÉNELEMTANÁROK ÉS TÖRTÉNELEMTANÁRI DIPLOMÁVAL RENDELKEZŐK!

Felhívással fordulunk mindazokhoz, akik bármilyen iskolatípusban történelemtanítással foglalkoznak, ill. akik jelenleg nem tanítanak, de történelemtanári diplomával rendelkeznek.

Célunk, hogy a fentieket **bekapcsoljuk különböző tudományos kutatásokba**, ehhez gyűjtünk adatokat, lehetőség szerint felelevenítve a „tudós tanár" típusát, egyben szélesebb kutatói bázist teremtve hazai társadalomtudományi kutatásokhoz. Kérjük a jelentkezőket, a címünkre eljuttatott levélben az alábbi kérdésekre s az alábbi sorrendben adjanak választ:

1. Diplomaszerzése óta vett-e részt valamilyen tudományos kutatásban, s ha igen, mikor és milyenben?
2. Ha részt vehetne valamilyen történettudományi kutatásban, milyen nagyobb korszak, téma, részdiszciplína kutatása érdekelné a leginkább?
3. Lakóhelyén végzendő munkák közül levéltári, könyvtári, interjúkészítő, tanulmányíró vagy egyéb tudományos feladatot vállalna szívesen?
4. Kívánna-e részt venni nem történeti jellegű, hanem iskolai környezetére, lakóhelyére, tanári munkájára vonatkozó, tudományos célokat szolgáló részletes kérdőívek kitöltésében?
5. Legfontosabb írásos munkájának címe, megjelenésének, ill. elfogadásának helye és éve? (Pl.: szakdolgozat, tudományos cikk, doktori disszertáció.)
6. Név, életkor, postacím, telefonszám.

Nagy Péter Tibor
Magyar Történelmi Társulat
Tanári Tagozat alelnöke
1395 Bp. Pf. 427